

**OG‘IZ BO‘SHLIG‘I GIGIENASI VA GIPERTONIYA KASALLIGINING
O‘ZARO BOG‘LIQLIGI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12664155>

Bobojonov S.S.

*Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti, Terapiya yo‘nalishidagi fanlar kafedrası,
mailto:sardorbekbobojonovdoc@gmail.com*

Dunyo bo‘ylab 30-79 yoshdagi taxminan 1,28 milliard kattalar gipertoniya kasalligi bilan og‘riydilar, ularning aksariyati (uchdan ikki qismi) past yoki o‘rta daromadli mamlakatlarda yashaydi.

Gipertoniya kasalligi bilan og‘rigan kattalarning taxminan 46% bu kasallik borligini bilishmaydi.

Gipertoniya kasalligi bilan og‘rigan katta yoshli bemorlarning yarmidan kamrog‘iga (42%) tashxis qo‘yiladi va davolanadi.

Gipertoniya kasalligi bilan og‘rigan katta yoshli har beshinchi (21%) bemor kasallikni nazorat qila oladi.

Gipertoniya kasalligi butun dunyo bo‘ylab o‘limning asosiy sabablaridan biridir. 2010 yildan 2030 yilgacha gipertoniya tarqalishini 33 foizga kamaytirish noinfeksion kasalliklarga qarshi kurashning global maqsadlaridan biridir. (1)

Eng keng tarqalgan surunkali yallig‘lanish kasalliklaridan biri bo‘lgan paradontit bakterial mikroorganizmlar tomonidan qo‘zg‘atiladi va paradontal to‘qimalar va alveolyar suyaklarning asta-sekin parchalanishiga olib kelishi mumkin.(2) Paradontit – tishlarning tushishi va atrofdagi to‘qimalarda yallig‘lanish jarayonlariga sabab bo‘ladi. Og‘iz bo‘shlig‘ining gigienasiga rioya qilish, masalan, tez-tez cho‘tkalash tishlarning tushishi va kariesning oldini olish uchun zarurdir . Og‘iz bo‘shlig‘ini noto‘g‘ri parvarish qilish yurak-qon tomir kasalliklarining rivojlanishiga hissa qo‘shadigan muhim patologik mexanizm bo‘lgan tizimli yallig‘lanish va endotelial disfunktsiyaga olib keladigan mahalliy infeksiyalarni keltirib chiqaradi.(3) Og‘iz bo‘shlig‘ining gigienik holati yurak-qon tomir kasalliklariga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadigan holatdir.(4) Keksa yosh, erkak jinsi, chekish, semirib ketish, diabet, past ijtimoiy-iqtisodiy maqom kabi xavf omillari yurak qon tomir kasalliklarining asosi hisoblanadi. Ayniqsa tizimli yallig‘lanish bu kasalliklarning asosiy mexanizmi hisoblanadi. (5) Ushbu ikki holat o‘rtasida patogenetik bog‘liqlik mavjud bo‘lganligi sababli, gipertoniya kasalligi bilan og‘rigan bemorlar va ushbu kasallik bo‘lmagan bemorlarga nisbatan og‘iz bo‘shlig‘i salomatligi va gipertoniya kasalligi o‘rtasidagi bog‘liqlik turlicha bo‘lishi mumkin.

Gipertoniya kasalligi va og'iz bo'shlig'ining yomon gigienik holati yurak qon tomir tizimiga keng ta'sir ko'rsatuvchi ikki keng tarqalgan omildir.(6) Gipertoniya kasalligi hamda paradontitning mamlakatimiz aholisi orasida keng tarqalganligi har ikki kasallik o'rtasidagi bog'liqlikni atroflicha o'rganishni hamda talab qiladi. Amerika Qo'shma Shtatlari, Germaniya, Angliya, Janubiy Koreyada o'tkazilgan ilmiy tadqiqotlar natijasida og'iz bo'shlig'i gigienasi va yurak qon tomir kasalliklari xususan, gipertoniya kasalligi o'rtasidagi bog'liqlik aniqlandi.(6,7,8) Ushbu tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki og'iz bo'shlig'i gigienasiga qat'iy rioya qilish yurak qon tomir kasalliklari, shu jumladan gipertoniya kasalligi rivojlanishini oldini oladi.

ADABIYOTLAR:

1. [JSST 16 mart 2023 y.].
2. [Magliano DJ, Islam RM, Barr ELM, 2019].
3. [Weng J, Ji L, Jia W, 2016].
4. [Del Pinto R, Pietropaoli D, Munoz-Aguilera E, 2020]
5. [McCracken GI, Heasman L, Stacey F, 2004].
6. Сотрудники ГБДРФ. Глобальная, региональная и национальная сравнительная оценка риска 84 поведенческих, экологических, профессиональных и метаболических рисков или групп рисков для 195 стран и территорий, 1990–2017 гг.: систематический анализ для исследования глобального бремени болезней, 2017 г. Lancet 2018; 392:1923–1994.
7. Форузанфар М.Х., Лю П., Рот Г.А., Нг М., Бирюков С., Марчак Л. и др. Глобальное бремя гипертонии и систолического артериального давления не менее 110–115 мм рт. ст., 1990–2015 гг. ЯМА 2017; 317:165–182
8. Миллс К.Т., Банди Дж.Д., Келли Т.Н., Рид Дж.Е., Кирни П.М., Рейнольдс К. и др. Глобальные различия в распространенности и контроле гипертонии: систематический анализ популяционных исследований из 90 стран. Тираж 2016 г.; 134: 441–450.